

Rasspecifik avelsstrategi för **Vit herdehund**

2023 - 2027

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Förankringsprocess i rasklubben.....	5
Regler och rekommendationer för uppfödare, hanhundsägare och valpköpare	6
Rasens historia, bakgrund och utveckling	8
Övergripande avelsmål för rasen	8
Lägesbeskrivning population 2010–2020	9
Registreringssiffror.....	9
Genomsnittlig kullstorlek och antal registrerade kullar	10
Inavelsökning	11
Genetisk inavelsgrad	12
Grundareffekten, flaskhalseffekten och matadoravel	13
Artificiell insemination och dubbelparning	14
Avelsdjuren och deras ålder, avkommor och barnbarn	15
Hanar – ursprung, ålder, avkommor och barnbarn.	15
Tikar – ursprung, ålder, avkommor och barnbarn.	15
Avelsrekommendationer avseende population.	16
Lägesbeskrivning hälsa	17
De fem främsta dödsorsaker.....	17
De fem främsta orsakerna till veterinärbesök.....	18
Höftledsdysplasi	18
Armbågsledsdysplasi.....	20
Övrig hälsa	21
Hud.....	21
Mage och tarm.....	21
Reproduktion	21
Avelsrekommendationer avseende hälsa.	22
Kortsiktiga mål avseende population och hälsa (5 år)	22
Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år).....	22
Långsiktiga mål avseende population och hälsa (10-15 år)	23
Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)	23
Lägesbeskrivning mentalitet	24

Mentalbeskrivning Hund (MH).....	24
Mentaltest (MT).....	24
Resultat av mentalbeskrivningar och mentaltester.	25
Avelsrekommendationer avseende mentalitet.....	27
Lägesbeskrivning arbetsegenskaper.....	28
Bruksprov.....	28
Tjänstehundar.....	29
Övriga prov och tävlingar.....	29
Avelsrekommendationer avseende arbetsegenskaper.....	30
Kortsiktiga mål avseende mentalitet och arbetsegenskaper (5 år).....	30
Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år).....	30
Långsiktiga mål avseende mentalitet och arbetsegenskaper (10–15 år).....	31
Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år).....	31
Lägesbeskrivning exteriör.....	32
Utställningsresultat.....	32
Exteriörbeskrivning.....	32
Avelsrekommendationer avseende exteriör.....	32
Kortsiktiga mål avseende exteriör (5 år).....	33
Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år).....	33
Långsiktiga mål avseende exteriör (10-15 år).....	33
Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år).....	33
Checklista för rasklubbens förtroendevalda.....	34
Checklista för uppfödare, hanhundsägare och valpköpare – följer kullen RAS?.....	35

Sammanfattning

Rasen vit herdehund består av en liten population både numerärt och genetiskt. Under arbetet med RAS har en kartläggning av vår ras genetiska sammansättning gjorts och det har framkommit att vi har liten genetisk variation och hög genetisk inavel. Rasen har en relativt god ledhälsa och en god exteriör. Den används som allroundhund i de flesta grenar och är i övrigt en kär familjemedlem. De problem som utkristalliserat sig under kartläggningen är att det främst förekommer hudproblem och problem med mage-tarm, möjligen på grund av nedsatt immunförsvar. Det förekommer också problem kopplade till skelett och rörelseapparat, det är dock oklart om detta är främst ärftliga defekter eller om det förorsakats av skador.

Vit herdehundklubb ska främja avel av sunda vita herdehundar genom att möjliggöra inmönstring av nytt genetiskt material i samarbete med SBK/SKK, öka antalet individer som används i avel, minska överanvändningen av enskilda avelsdjur, öka kunskapen om genetisk variation och minska den stamtavleberäknade inavelsökningen.

Vit herdehundklubb ska arbeta för att sociala, lekfulla och trygga individer används i avel, att ett större antal hundar mentalbeskrivs och att exteriören bibehålls. Vit herdehundklubb ska, som en del av den rasspecifika strategin, sträva efter ett internationellt samarbete för ett hållbart avelsarbete.

Vit herdehundklubb ska ge valphänvisning via hemsidan till de kullar som följer RAS och vars uppfödare är medlemmar i Vit Herdehundklubb. En uppdaterad hanhundslista som främjar användandet av oanvända hanhundar ska finnas tillgänglig på klubbens hemsida. Vit herdehundklubb ska hålla sig uppdaterade på ny forskning och följa utvecklingen avseende avel i slutna populationer och information ska delges medlemmarna i därtill ägnade forum. I övrigt ska Vit herdehundklubb främja internationellt samarbete för en hållbar och långsiktig avel.

Inledning

På Svenska Kennelklubbens (SKK) Kennelfullmäktige 2001 fattades beslutet att det för varje hundras skall finnas en rasspecifik avelstrategi, RAS. RAS är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. SKK:s avelspolicy anger målen tillsammans med rasstandarderna och strategin beskriver vägen mot målet. Strategin är skriven utifrån rasens nuvarande tillstånd¹ och är framåtblickande. Den bör hållas levande genom regelbunden utvärdering och uppdatering vartefter ny forskning och nya kunskaper erhålls.

För att sammanställa denna RAS har Vit herdehundklubb använt sig av information från SKK:s Avelsdata, Koiranet Avelsdata, Agria Breeders Profile, Embark samt en hälsoenkät² som tagits fram av Svenska Brukshundklubben (SBK) och besvarat av ägare av vit herdehund³.

Förankringsprocess i rasklubben

Vit herdehunds första RAS skrevs år 2006. Det har sedan gjorts en utvärdering av RAS årligen fram till och med 2019. Revideringen av RAS påbörjades 2020 och förankrades hos medlemmarna under slutet av 2021 och första halvåret av 2022 genom fem möten (online) samt kontinuerlig information via hemsidan och utskick till medlemmarna.

---

¹ Om inte annat uppges i dokumentet har statistiken angående rasens nuvarande tillstånd inhämtats från SKK:s avelsdatabas.

² Se bilaga 2. Hälsoenkät 2021.

³ Omslagsbildens fotograf är Stefan Hallberg.

Regler och rekommendationer för uppfödare, hanhundsägare och valpköpare

RAS är ett dokument som innehåller information om rasen och hur den utvecklats över tid. Dokumentet innehåller både avelsrekommendationer och valphänvisningsregler. Avelsrekommendationerna är just rekommendationer som uppfödare och hanhundsägare bör sträva efter i sin avel. Valphänvisningsregler är de regler som rasklubben satt upp för att de kortsiktiga och långsiktiga målen ska kunna nås. Uppfödare och hanhundsägare ska vara medveten om och följa SKK:s grundregler för att få registrera sina valpar och i tillägg bör de sträva efter att följa RAS. Oaktad hundras finns det, förutom uppfödare och hanhundsägare en tredje part som är mycket viktig och det är valpköparen, det vill säga den blivande hundägaren. För den som är intresserad av att köpa en vit herdehund kan RAS därför ses som en konsumentupplysning och vara vägledande i valet av uppfödare och valp.

Rasklubbens avelsrekommendationer är att uppfödare/hanhundsägare strävar att uppfylla nedanstående punkter:

- Bidrar den tilltänkta kombinationen till bevarandet av genetisk variation?
Avelsrekommendationer avseende population är:

Införliva fler individer och obesläktade hundar i avelsarbetet för att vi ska bevara existerande genetiska variation och om möjligt tillföra mer genetisk variation. Utifrån perspektivet population och långsiktighet är det bättre att flera individer får få kullar, än att få individer får många kullar. Det är också av mycket stor vikt att undvika matadoravel och att undvika upprepade parningar.

- Bidrar den tilltänkta kombinationen till friska och robusta hundar?
Avelsrekommendationen avseende hälsa är:

Att enbart avla på friska hundar, samt att ta hänsyn inte enbart till de två föräldradjurens hälsa utan även till hälsan hos andra släktingar, så som kullsyskon, mor- och farföräldrar och tidigare avkommor. Det rekommenderas att varje kull utvärderas noggrant avseende hälsa innan de respektive föräldradjuret eventuellt får en till kull.

- Bidrar den tilltänkta kombinationen till hundar med solid mentalitet?
Avelsrekommendationen för mentalitet är:

Då den vita herdehunden ska vara en aktiv och gladlynt hund är rekommendationen att detta beaktas i avelsarbetet. Leklust, socialitet och orädsla har en ärftlig aspekt och därför rekommenderas det att hundar som kan tillföra rasen dessa egenskaper används i avel och att man undviker att föra osäkerhet och rädslor vidare genom avel med individer som uppvisar detta. Här är det även viktigt att ta övriga kullsyskon och släktingars mentalitet i beaktning i valet av avelsdjur.

- Bidrar den tilltänkta kombinationen till hundar med förmåga att utföra ett arbete?
Avelsrekommendationen för arbetsegenskaper är:

För att rasen ska bibehålla sin funktion som lättlärd allround hund är det önskvärt att hundarna som används i avel har förmåga att utföra någon form av arbete och att denna förmåga kan dokumenteras och utvärderas genom till exempel deltagande i bruksprov, lydnadsprov, rally, nosework eller motsvarande och att även deras avkommor utvärderas genom någon form av dokumenterat arbete.

- Bidrar den tilltänkta kombinationen till hundar med korrekt exteriör?
Avelsrekommendationen för exteriör är:

Det är önskvärt att hundar som används i avel har en god exteriör som motsvarar rasstandarderna och att deras avkommor utvärderas genom endera officiell utställning och/eller exteriörbeskrivning.

Rasklubben valphänvisningsregler är:

- Inavelsökning: Kullen ska ha så låg inavelsökning som möjligt och inte överstiga 0,4% beräknad på fem generationer.
- Ålder: Föräldrarna till kullen ska vara 24 månader eller äldre när kullen blir till.
- Antal avkommor: Föräldradjuren får inte ha fler än 18 svenskfödda avkommor (per förälder) när kullen föds. Ingen valphänvisning ges till upprepade kombinationer.
- Höftledshälsa: Föräldradjuren ska ha endera över 100 i preliminärt kullindex alternativt ha HD A, B eller C. HD C får enbart kombineras med HD A eller HD B, alternativt i en kombination som ger över 100 i preliminärt kullindex.
- Armbågshälsa: Föräldradjuren ska ha endera över 100 i preliminärt kullindex alternativt ha ED 0 eller ED 1. ED 1 får enbart användas i kombination med ED 0, alternativt i kombination som ger över 100 i preliminärt kullindex.
- Mentalitet: Föräldradjuren får inte ha 5:a på skott på mentalbeskrivning.
- Exteriör: Minst en av föräldradjuren ska ha fått lägst Sufficient på officiell utställning, alternativt godkänd exteriörbeskrivning eller exteriörbedömning.

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Vit herdehunds historia är den tyska schäferns fram till 1933, då den vita färgen förbjöds i Tyskland. Efter förbudet försvann de i stort sett från Europa, utom i England, USA och Kanada. De första vita herdehundarna importerades till Schweiz i början av 1970-talet. Rasen registreras som egen ras sedan 1991 och förekommer nu frekvent över hela Europa. I Sverige erkändes rasen av Svenska Kennelklubben (SKK) år 2000.

Sedan 2010 ingår vit herdehund bland de raser som Svenska Brukshundklubben (SBK) har övergripande avelsansvar för – ett avelsarbete som strävar mot att få fram friska och funktionsdugliga hundar⁴. Den vita herdehunden är en mycket sportig hund som uppskattar aktivitet och passar till de flesta bruks- och hundsportgrenar. Den används idag också som social tjänstehund och assistanshund. Rasen är intelligent och mångsidig vilket kräver en engagerad förare. Den är lättlärd, lyhörd, reagerar snabbt och är samarbetsvillig. Rasen kan vara neutralt inställd till okända och även vakta när någon närmar sig hemmet.⁵

Övergripande avelsmål för rasen

Vit herdehundklubb arbetar i enlighet med Svenska Kennelklubbens avelspolicy och Svenska Brukshundklubbens stadgar för rasklubbar. Rasklubben ska väcka intresse och främja avel av sunda vita herdehundar samt utveckla och bevara dess bruksegenskaper. Den vita herdehunden betraktas som en relativt frisk ras och det är något Vit herdehundklubb i samarbete med uppfödarna⁶ och hundägarna vill fortsätta att bevara.

Rasstandarden fastställdes av Fédération Cynologique Internationale (FCI) General Committee 2011 (FCI-nummer 347) och är den standard som Vit herdehundklubb arbetar för att bevara. Nedanstående punkter utgör prioriteringsordningen för de grundläggande riktlinjerna i avelsarbetet:

1. Hälsa

2. Mentalitet

3. Arbetsegenskaper

4. Exteriör

---

⁴ <https://www.brukshundklubben.se/hundar/brukshundraser/vit-herdehund/>

⁵ Ibid.

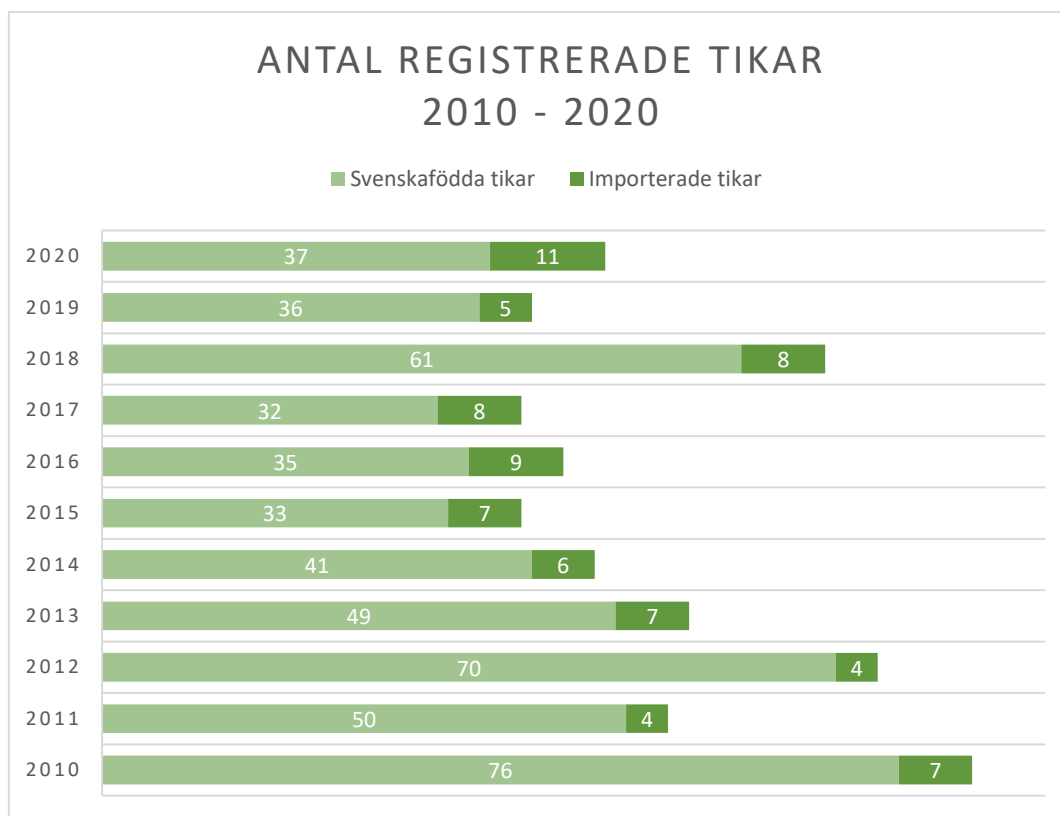
⁶ Med uppfödare menas varje person som upplåter sin hund till avel, såväl registrerade uppfödare som hanhundsägare. SKK:s grundregel §2 angående avelsetik: "Varje medlem som upplåter sin hund till avel ska vara väl förtrogen med SKKs avelspolicy samt med rasens standard, provbestämmelser, registreringsbestämmelser och rasspecifika avelsstrategi."

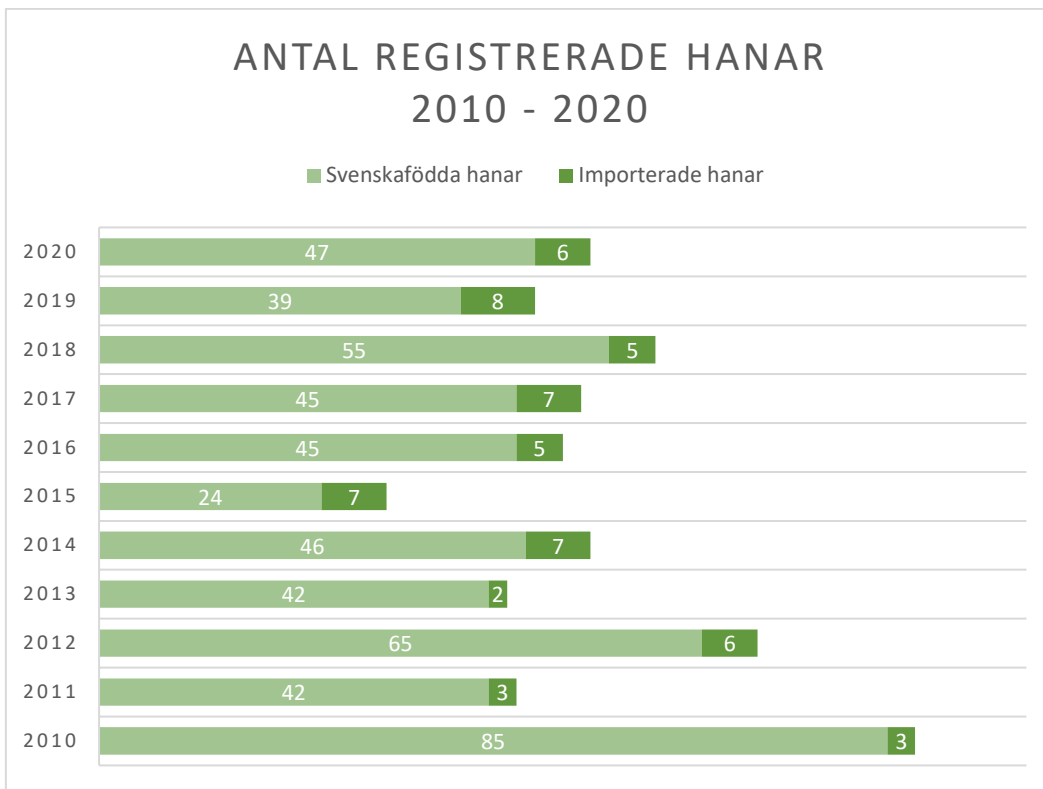
Lägesbeskrivning population 2010–2020

Populationen av vit herdehund i Sverige är liten. Det har registrerats i genomsnitt 108 hundar per år under tidsperioden 2010–2020 varav 11% har varit importerade från andra europeiska länder⁷, samt en från Ryssland och en från USA. Av de hundar som gått i avel så är det 52% utlandsfödda hanar och 23% utlandsfödda tikar. Rasens uppfödare har därmed försökt importera obesläktade hundar för att bibehålla den genetiska variationen vilket är positivt. Nackdelen är att samtliga hundar sannolikt varit nära besläktade oavsett vilket land de kommit ifrån, detta syns dock inte i den stamtavleberäknade inavelsökningen. En annan svårighet med importer är att det från en antal länder inte finns avelsdata på samma sätt som i Sverige och det är därför svårare för uppfödarna att bilda sig en uppfattning om hälsoläget till den hund de köper in.

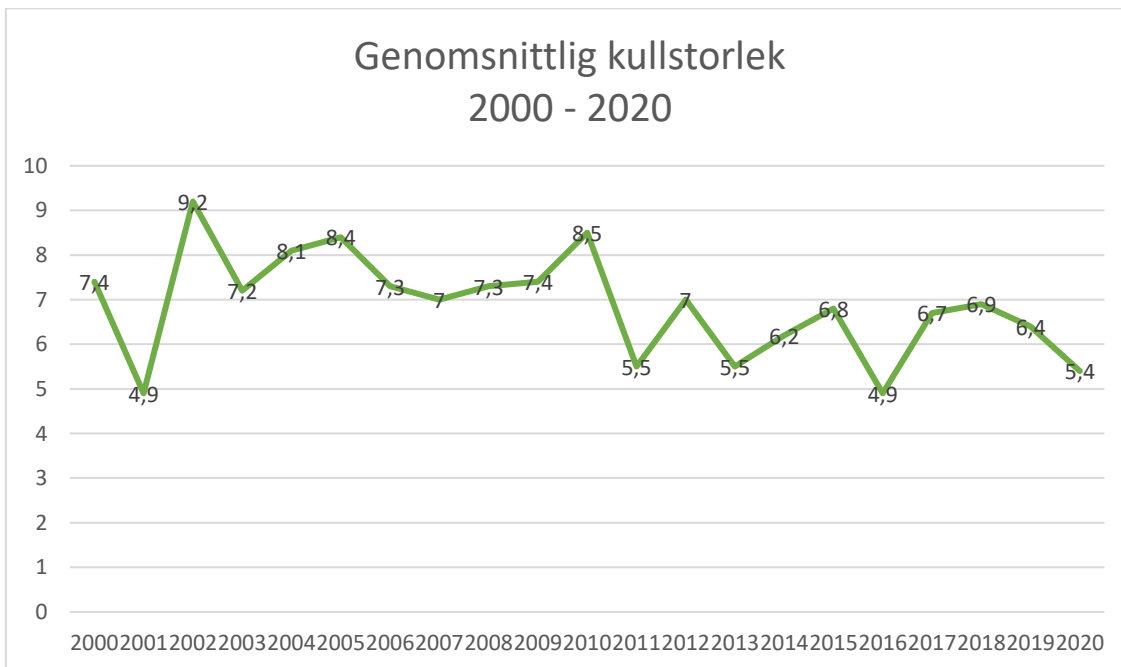
Registreringssiffror

⁷ Bosnien-Hercegovina 1, Danmark 14, Estland 4, Finland 7, Frankrike 5, Italien 3, Lettland 1, Nederländerna 12, Norge 21, Polen 8, Serbien 2, Spanien 5, Tyskland 6, Ungern 2, Österrike 3.

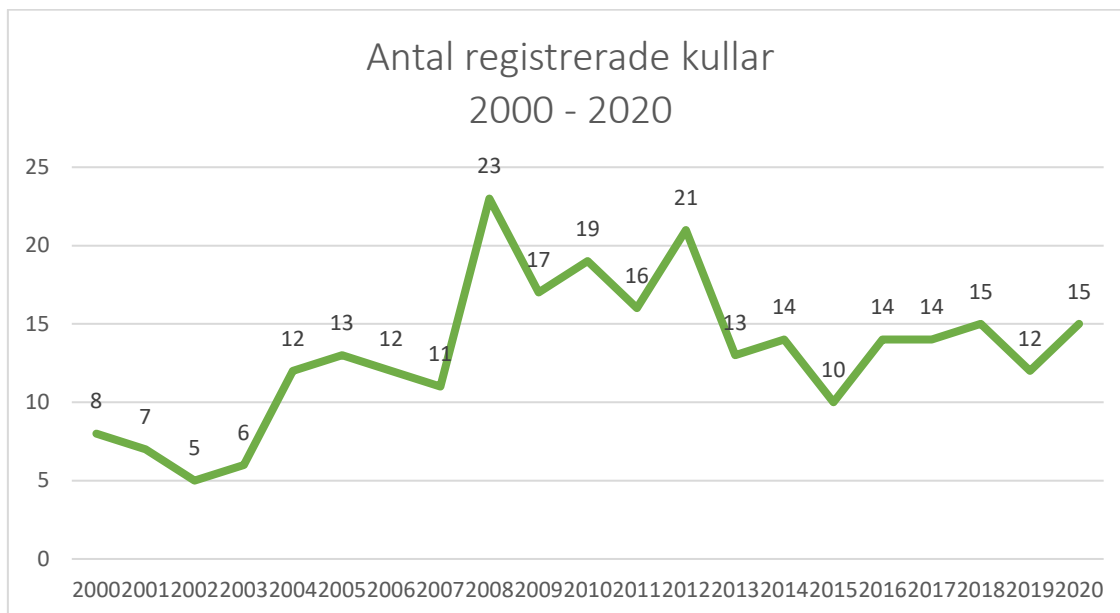

Genomsnittlig kullstorlek och antal registrerade kullar

Kullstorleken har minskat sedan registreringen påbörjades. Mellan åren 2000–2010 låg kullstorleken på ett genomsnitt på 7,1 valpar jämfört med kullstorleken åren 2011–2020

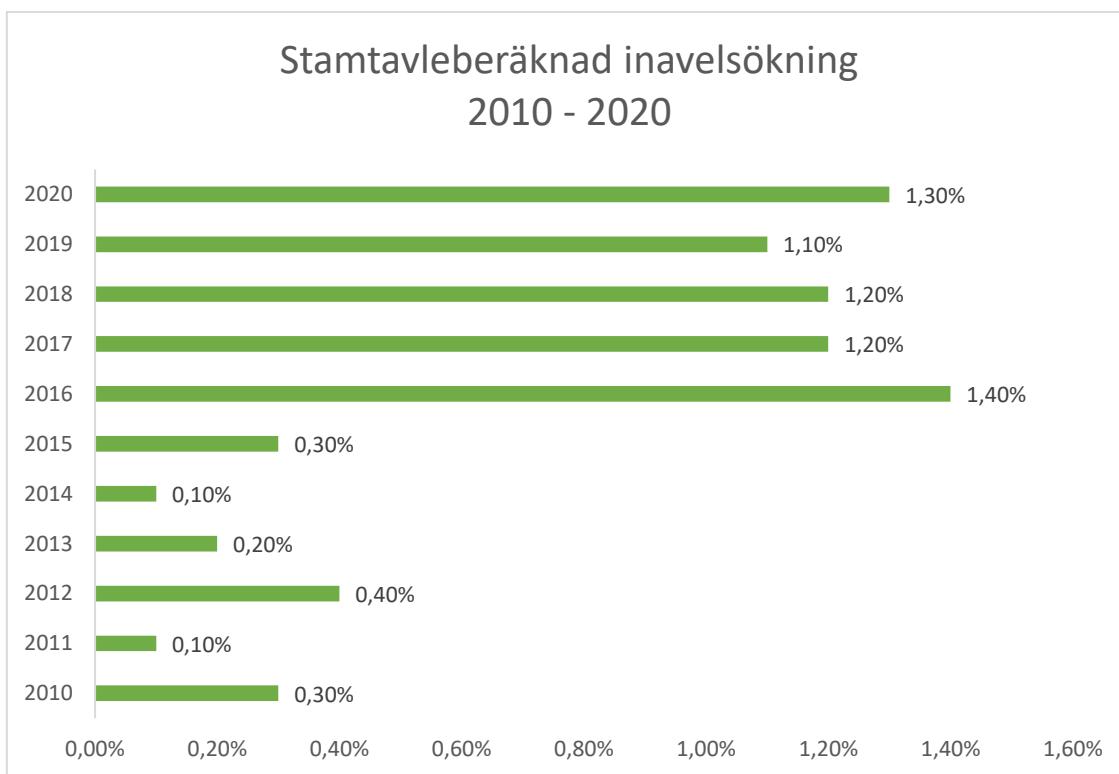
då genomsnittet hamnade på 5,9 valpar. Utvecklingen ser liknande ut i vårt grannland Finland⁸ om än inte lika markant.

Inavelsökning

I en ras med stängd stambok kan inaveln aldrig minska. Det är därför viktigt att försöka hålla *inavelsökningen* så minimal som möjligt. *Inavelsgraden* som anges i hundarnas stamtavla är i själva verket en beräknad inavelsökning i fem generationer. Rasens genomsnittliga inavelsökning beräknad över fem generationer har ökat sedan 2016.

⁸ Mellan åren 2002-2010 föddes det 6,88 valpar per kull i Finland, under den senare tidsperioden 2011-2020 föddes det 6,59 valpar per kull. Nedgången är därmed mindre markant i Finland än i Sverige.

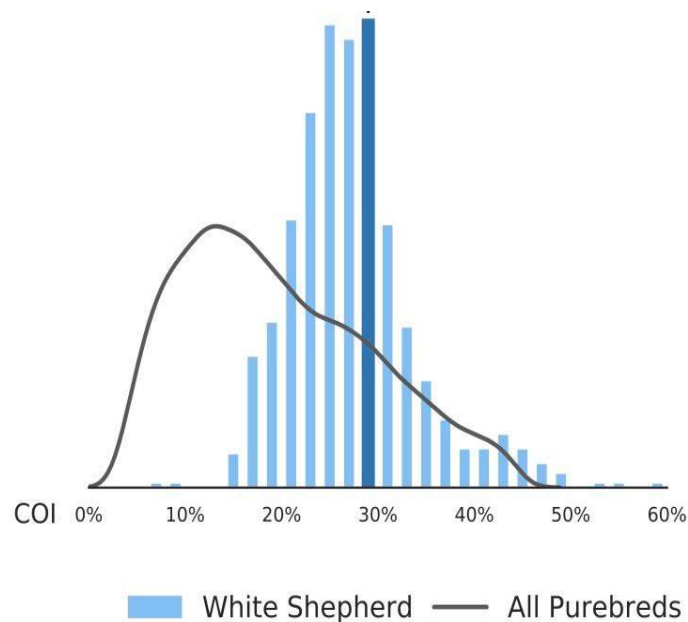
Genetisk inavelsgrad

Bortsett från att beräkna inavelsgraden över fem generationer finns det idag DNA-teknik som visar hundens genetiska inavelsgrad, eller antalet homozygota alleler i varje genpar. Våra hundars gener nedärvs inte enbart i fem generationer utan i en oändligt mycket längre tid än så. Dagens genetiska inavelsgrad⁹ hos den vita herdehunden ligger högt. Ett genomsnitt för ett antal testade hundar¹⁰ visar att den genetiska inavelsgraden ligger i genomsnitt på 27-28%. Det är högre än vad en far-dotter eller helsyskonparning skulle ge i en stamtavleberäknad inavelsökning¹¹.

⁹ Embarks diagram över den genetiska inavelsgraden hos samtliga renrasiga hundar svart linje, och hos alla som har DNA som vit herdehund i blått (mörkblå stapel visar en testad individs resultat). Diagrammet visar hur det ser ut i november 2021. Grafen kan komma att ändras då fler hundar testas.

¹⁰ Se bilaga 2 Stamtavlor och DNA

¹¹ Enligt Wright's system som används av SKK ger en far-dotter eller helsyskonparning 25% inavelsgrad i stamtavlan.

”Parning mellan besläktade individer ökar inte bara risken för att recessiva defektanlag ska dubblas. Åtskilliga studier visar att inavel också har en negativ inverkan på egenskaper som är förknippade med reproduktion och överlevnad, så kallade fitness-egenskaper. Det begrepp som används för att beskriva denna påverkan är inavelsdepression. Något som bland annat kan ta sig uttryck i minskad fruktsamhet hos föräldraren eller försämrade tillväxt och livskraft hos avkomman. Sett till en hundras som helhet är en konsekvens av att vissa genvarianter dubblas och blir vanligare i populationen, att andra i sin tur blir ovanliga eller rentav går förlorade. Inavel reducerar på det här sättet den genetiska variationen i rasen och undergräver möjligheterna till en långsiktigt hållbar utveckling.”¹²

Grundareffekten, flaskhalseffekten och matadoravel

Den höga genetiska inavelsgraden är inte unik för den vita herdehunden, många av våra renrasiga hundar har idag en hög inavelsgrad. Sannolikt har den vita herdehundens höga genetiska inavelsgrad skapats redan vid grundandet av schäfern. Samtliga nu levande schäfrar och därmed vita herdehundar härstammar från fyra individer, en hanhund och tre tikar varav två var mor och dotter.

Med stängda stamböcker kan inget nytt genetiskt material tillföras och detta innebär att den genetiska inavelsgraden i en ras med stängd stambok aldrig kan minska. Det vi ser i vår ras idag är det som kallas för ”founders effect” eller **grundareffekten**.¹³

¹² <https://www.skk.se/sv/uppfodning/avel-och-uppfodning/genetik-och-avel/inavel/>

¹³ Ett fenomen som uppträder när en liten grupp inom en population förvandlas till en isolerad enhet (grundargrupp). Undergruppens genpool innehåller bara en bråkdel av den ursprungliga populationens genetiska mångfald, vilket leder till ökad förekomst av vissa sjukdomar i gruppen, särskilt sådana som är autosomt recessiva. <https://mesh.kib.ki.se/term/D018703/founder-effect>

I tillägg till "founders effect" har den vita herdehunden genomgått ett flertal så kallade "flaskhalsar"¹⁴. Kända flaskhalsar som påverkat många raser var världskrigen, en annan flaskhals som påverkat just den vita herdehunden var att denna skiljdes ut från schäfern.

Matadoravel betyder att enskilda avelsdjur överanvänds. Resultatet blir att den enskilda hunden får ett stort inflytande på populationen och att avelsbasen kraftigt underutnyttjas. Hos vår mycket begränsade population är detta ett allvarligt problem då den genetiska variationen dräneras i ett högre tempo än nödvändigt och därmed påverkar populationen i stort och över tid. För mer information avseende vilka individer det är som har 25 svenskfödda valpar eller fler samt vilka individer som har 40 svenskfödda barnbarn eller fler se Bilaga 1 Diagram och tabeller.

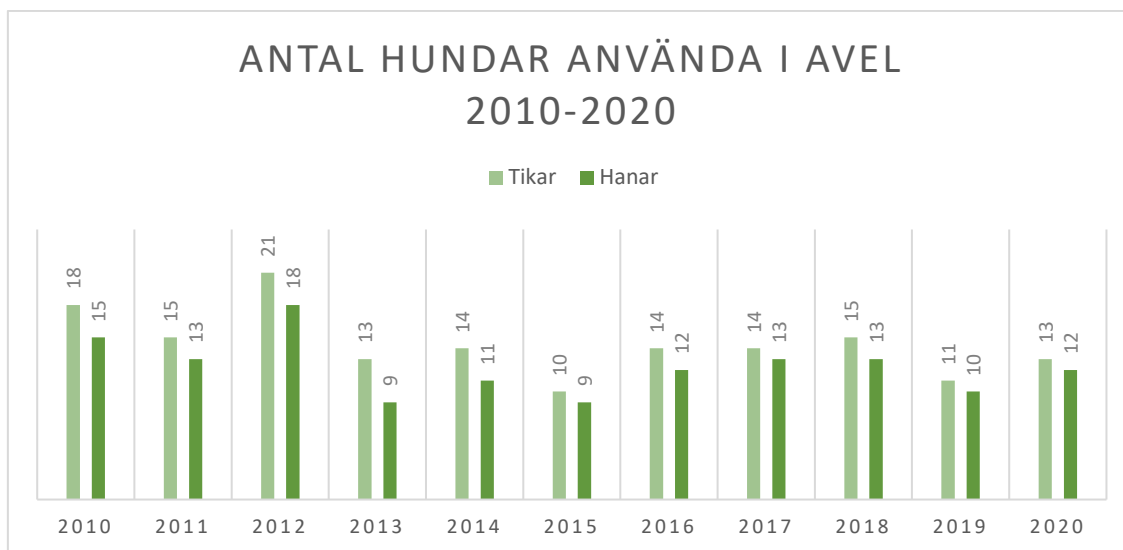
Artificiell insemination och dubbelparning

För att bibehålla den existerande genetiska variationen kan uppfödare välja att inseminera en tik med sperma från en hanhund som till exempel bor för långt borta för att det ska vara rimligt att resa. Uppfödaren kan också välja att inseminera tiken med sperma från två olika hanhundar, alternativt låta tiken para sig med två olika hanhundar. Vit herdehundklubb ställer sig positiv till detta och rekommenderar den uppfödare som är intresserad av detta att ta del av regelverket som finns på SKK:s och Jordbruksverkets hemsidor.

---

¹⁴ Flaskhals – en drastisk reduktion av en populationsstorlek som medför att den genetiska variationen minskar kraftigt genom att endast ett fåtal individer används i avel.
<https://www.skk.se/sv/uppfodning/avel-och-uppfodning/genetik-och-avel/hundavel-ny-bok/ordlista-avel-och-genetik/>

Avelsdjuren och deras ålder, avkommor och barnbarn

Under tidperioden 2010–2020 har det registrerats totalt 1190 vita herdar i Sverige (varav 135 hundar är importerade). Under samma tidsperiod har totalt 86 tikar använts i avel vilket motsvarar 7,2% av hundarna registrerad under tidsperioden 2010–2020. Motsvarande siffra för hanarna är 85 vilket motsvarar 7,1% av hundarna registrerade under samma period. Detta innebär att totalt 171 hundar (14,3%), av totalt 1190 registrerade hundar har använts i avel under 2010–2020.

Hanar – ursprung, ålder, avkommor och barnbarn.

Av de 85 enskilda hanar som använts i avel, har 44 hanar (52%) varit utlandsfödda och importerade till Sverige eller bor/har bott utomlands. 12 hanar har fått fler än maximalt rekommenderat antal avkommor¹⁵. Ser man på hur många hanar som totalt, sedan rasen godkändes, har fått fler än 40 barnbarn så går 5 av dessa 12 hanar igen, i tillägg finns det ytterligare 15 hanar som har fått fler än 40 barnbarn¹⁶.

Användningen av hanar inom åldersspannet 2–3 år utgör mer än hälften av de hanar som debuterar inom avel (53%) i tidsperioden 2010–2020. Under tidsperioden 2000–2009 debuterade 53% av hanarna i en ålder av 2–3 år. Användningen av unga hanar är alltså konstant.

Tikar – ursprung, ålder, avkommor och barnbarn.

Av de 86 enskilda tikarna som använts i avel har 20 tikar (23%) varit importerade till Sverige. 10 tikar har fått fler än maximalt rekommenderat antal avkommor¹⁷. Ser man på hur många tikar som totalt, sedan rasen godkändes, har fått fler än 40 barnbarn så

¹⁵ Se Bilaga 1 Diagram och tabeller.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid

går 2 av dessa 10 tikar igen, i tillägg finns det ytterligare 18 tikar som har fått fler än 40 barnbarn¹⁸.

Under tidsperioden 2010–2020 debuterar 71% av tikarna i avel i en ålder av 2–3 år. Under tidsperioden 2000–2009 debuterade 64% av tikarna i en ålder av 2–3 år. Användningen av unga tikar har alltså ökat under de senaste 10 åren.

Avelsrekommendationer avseende population.

Införliva fler individer och obesläktade hundar i avelsarbetet för att vi ska bevara existerande genetiska variation och om möjligt tillföra mer genetisk variation. Utifrån perspektivet population och långsiktighet är det bättre att flera individer får få kullar, än att få individer får många kullar. Det är också av mycket stor vikt att undvika matadoravel och att undvika upprepade parningar.

---

¹⁸ Ibid

Lägesbeskrivning hälsa

Vit herdehund anses vara en relativt frisk och sund ras utan exteriöra överdrifter.

De hälsoreultat som är kopplade till hundarnas fysiska hälsa som registreras i SKK:s databas är höftledsröntgen, armbågsröntgen, samt resultat av ögonlysning.

Vit herdehundklubb har med hjälp av SBK inhämtat information avseende rasens hälsa genom en hälsoenkät. Enkäten besvarades av ett relativt stort antal hundägare och ger således en ganska god inblick i rasens nuvarande hälsa¹⁹.

Försäkringsbolaget Agria är en av de största aktörerna på marknaden för hundförsäkringar i Sverige. De tar regelbundet fram statistik om skadefrekvens, skadeorsak, avlivningsorsak och mycket mer²⁰. Det finns ett antal parametrar i Agrias statistik som kan ge en mindre komplett beskrivning av den vita herdehundens hälsa. Till exempel är inte alla vita herdehundar försäkrade hos Agria. Veterinärbesök som inte kommer upp i kostnader som överstiger självriskan faller också bort från Agrias statistik. Problem som är relaterade till mentalitet täcks inte av försäkringen och syns därmed inte heller.

För att få en så helhetlig bild som möjligt över vit herdehunds hälsa har därför Agrias information kompletterats med information från den finska kennelklubbens databas Koiranet²¹ hälsoenkäten²² och självklart SKKs avelsdata. I Koiranet registreras enbart data kopplad till den finska populationen men med hänvisning till rasens begränsade genetiska variation är de finska hundarna²³ mycket nära besläktade med våra svenska hundar. En parameter som behöver belysas är att det är frivilligt att registrera dödsorsak i Finland, vilket kan göra informationen mindre komplett när det kommer till just dödsorsak.

De fem främsta dödsorsaker²⁴

1. Cancer (genomsnittlig livslängd 8 år 11 månader. 18%)
2. Ålderdom (genomsnittlig livslängd 12 år 1 månad. 18%)
3. Ospecificerad dödsorsak (genomsnittlig livslängd 7 år 11 månader. 11%)
4. Skelett- eller ledsjukdom/rörelseapparat (genomsnittlig livslängd 7 år. 10%)
5. Ryggsjukdom (genomsnittlig livslängd 8 år. 7%)

---

¹⁹ Bilaga 2. Hälsoenkät 2021.

²⁰ Vit Herdehund Agria Breed Profiles Veterinärvård 2011–2016

²¹ <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

²² Bilaga 2. Hälsoenkät 2021.

²³ 2021-08-18 innehåller dödsorsaksstatistiken 602 hundar i finska Koiranet. Dödsorsaksregistrering är frivilligt i Finland vilket kan förorsaka brister i informationen.

²⁴ <https://jalostus.kennelliitto.fi/>, 2021-08-18

Vid en jämförelse av äldre data, mellan Agrias²⁵ statistiskt avseende dödsorsak och finsk registrering av dödsorsak under tidsperioden 2006–2011 framkommer följande:

Agria: Vanligast var skelett- eller ledsjukdom/rörelseapparat, därefter mage/tarm, skada och neurologiska orsaker och först på en femteplats var cancer vanligaste dödsorsak.

Koiranet: Vanligast var ålderdom (naturlig eller eutanasi), därefter cancer, därefter ospecificerad dödsorsak och sedan skelett- eller ledsjukdom/rörelseapparat och ryggsjukdom.

Bortsett från ålderdom, som sannolikt inte rapporterats till Agria i någon större utsträckning då det inte genererar någon försäkringshändelse, är dödsorsaken i Agria och Koiranet under tidsperioden 2006 – 2011 relativt liknande.

De fem främsta orsakerna till veterinärbesök²⁶

Smärtsymtom kopplat till rörelseapparat, problematik kopplat till mage-tarm (kräkningar/diarré/gastroentrit) samt skador på hud tillhör de vanligaste orsakerna till veterinärbesök. Därefter kommer tumörer och livmoderinflammation.

Tumör i blod/kärl, som också kallas hemangiosarkom, är en relativt vanlig tumörtyp hos hundar. Den typiska patienten är en äldre tysk schäferhund²⁷ och det är också vanligare att vit herdehund drabbas av detta, jämfört med andra raser.

Höftledsdysplasi

Enligt det hälsoprogram som gäller för vit herdehund får avkommor efter föräldradjur som inte har känd höftledsstatus inte registreras.

Sedan 2017 görs det beräkning av HD-index och rekommendation är att föräldradjurens genomsnittliga HD-index vid parningstillfället är större än 100. Hund med höftledsstatus D eller E får inte användas oavsett HD-index²⁸.

Sedan år 2000 har det registrerats 1083 höftledsresultat i SKK:s avelsdatabas. Eftersom HD A och HD B klassas som normala höftleder har 80% av de vita herdehundarna över

²⁵ Agria Insurance Data 2006-2011 för Vit Herdehund

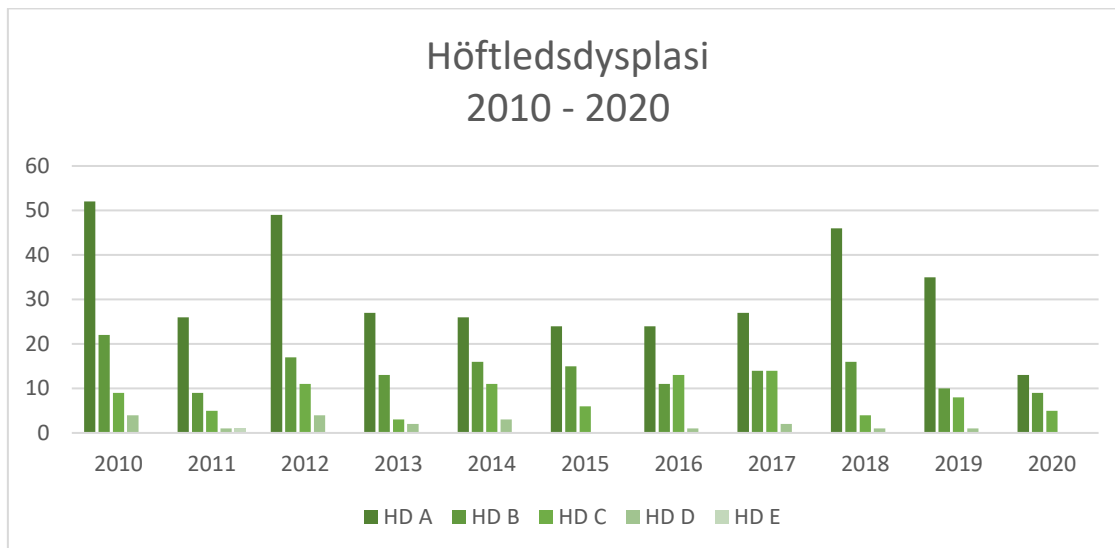
²⁶ Vit Herdehund Agria Breed Profiles Veterinärvård 2011-2016

²⁷ <https://stud.epsilon.slu.se/7848/>

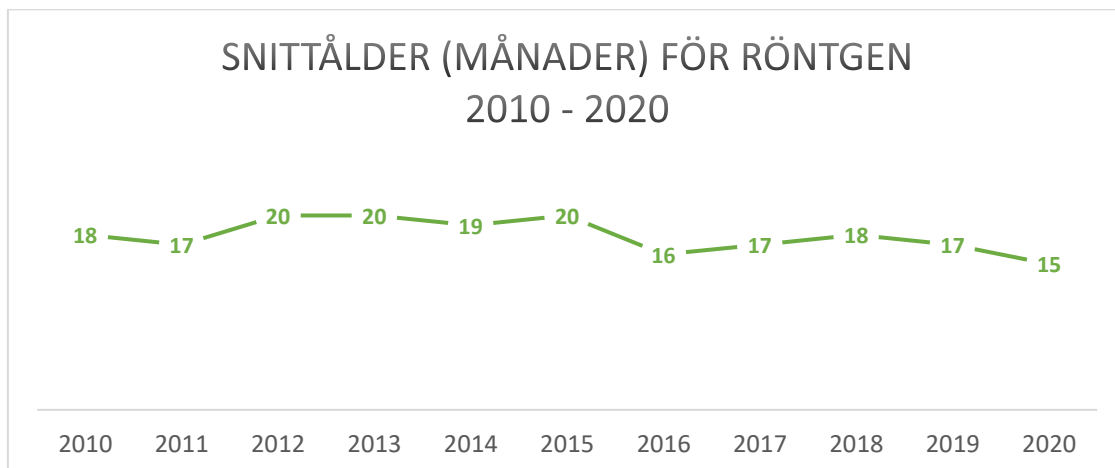
²⁸ Se SKKs registreringsregler

https://www.skk.se/globalassets/dokument/uppfodning/registreringsregler_r42.pdf

tid haft normala höftleder. Nedanstående diagram visar röntgenresultaten hos hundar med födelseår från 2010 till 2020.²⁹

Antal röntgade hundar ligger under tidsperioden 2000–2020 på 57%. Delas denna tidsperiod mellan 2000–2010 och 2011–2020 framkommer en tydlig positiv utveckling. Under den första tidsperioden röntgades 52% och under den senare tidsperioden röntgades 62%.

Då höftledsindex infördes år 2017, först som krav sedermera omgjort till rekommendation, är det för tidigt att utvärdera eventuella förändringar avseende höftledshälsan vid tidpunkten för skrivandet av denna RAS. En trend kan eventuellt vara att ålder för röntgen sjunker efter att index infördes.

²⁹ År 2020 kan komma att se annorlunda ut när fler hundar från den årskullen röntgas.

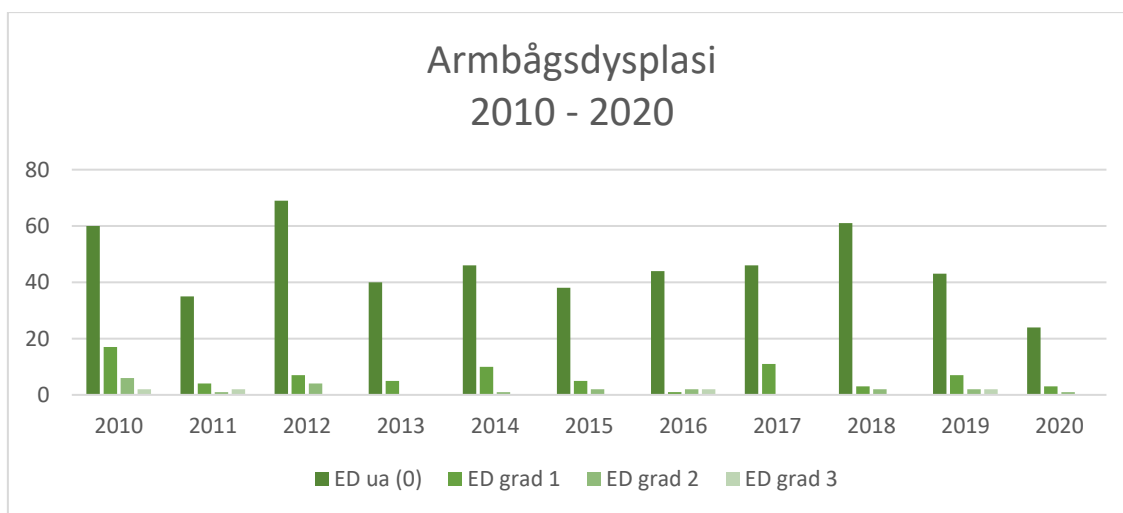
Armbågsledsdysplasi

Avkommor efter vit herdehund får registreras även om föräldraturen inte har känd armbågsstatus. Om en enskild hund kan tillföra rasen genetisk variation kan den användas i avel trots ED1. Hundar som har ED 2 eller ED 3 bör aldrig användas i avel enligt Vit herdehundklubb. Rekommendationen är att kombinationer som görs överstiger 100 i preliminärt kullindex.

Sedan år 2000 har det registrerats 1060 armbågsresultat i SKK:s avelsdatas, av dessa resultat har 85% ED 0, 12% ED 1, 2% ED 2, och 1% ED 3.

Antal röntgade hundar ligger under tidsperioden 2000–2020 på 56%. Delas denna tidsperiod mellan 2000–2010 och 2011–2020 framkommer en positiv utveckling. Under den första tidsperioden röntgades 50% och under den senare tidsperioden röntgades 62%. Den genomsnittliga åldern för röntgen av armbågar är samma som för höftledsröntgen.

Då armbågsindex infördes som avelsverktyg år 2017 är det för tidigt att utvärdera eventuella förändringar avseende armbåghälsan vid tidpunkten för skrivandet av denna RAS. En trend kan eventuellt vara att ålder för röntgen sjunker då genomsnittet för röntgen gjordes vid 16 månader under 2018–2019.

Övrig hälsa

Hud

Klåda hos hund kan bero på olika saker och visa sig på olika sätt. Orsakerna till klåda kan delas in i fyra grupper; parasiter, infektioner, allergier och övriga orsaker.

I hälsoenkäten ställdes frågan: Har din hund haft hudproblem eller klåda? 103 (34%) svarade ja, 198 (66%) svarade nej. 116 valde att inte besvara denna fråga. De främsta orsakerna som uppges är allergier och eksem. Hudproblem är den sjunde vanligaste orsaken till veterinärbesök för vit herdehund enligt Agrias statistik.

Mage och tarm

I hundens magtarmkanal finns tarmfloran som uppfyller många funktioner, bland annat tillverkningen av näringsämnen som vitaminer och fettsyror. Närmare 90% av hundens immunförsvar är samlat i tarmkanalen och skyddar hunden mot sjukdomsframkallande bakterier och virus som hunden utsätts för under livets gång. Mage-tarmfunktionen är viktig då den kan påverka hela hundens kropp och mående.

I hälsoenkäten ställdes frågan: Har din hund haft matsmältnings- och/eller tarmproblem? 62 (21%) svarade ja, 236 (79%) svarade nej. 119 valde att inte besvara denna fråga. Vanligast bland svaren är att hunden får diarré på grund av överkänslighet/allergi mot ett bestämt protein/proteiner, några hundar har haft inflammation i bukspottskörteln, några har drabbats av Giardia och några har på grund av medicinering fått problem med magen. Hos vit herdehund är problem med mage och tarm den näst vanligaste anledningen till veterinärbesök enligt Agrias statistik.

Reproduktion

Då det finns begränsat med statistik finns över de problem som anses höra till reproduktion är det inte möjligt att beskriva detta på ett tillförlitligt sätt. I de allra flesta fall kan den vita herdehunden förmera sig genom en normal parning och en normal förlossning. Svårigheter att föröka sig genom naturlig parning genom att hanen och/eller tiken inte har tillräcklig könsdrift eller förmåga förekommer men är inte kartlagd. Tikar som "går tomma", det vill säga inte blir dräktiga trots en normal parning förekommer också, men inte heller det finns det någon statistik på. Tikar som är värksvaga eller på grund av andra anledningar inte kan föda normalt förekommer, likaså dödfödda eller livssvaga valpar. Statistiken som finns på detta området är kullstorlek vilket vi ser en negativ utveckling av samt att det livmoderinflammation, som menligt påverkar reproduktionsförmågan, är en av de fem vanligaste anledningarna till veterinärbesök. Vid en studie³⁰ av rasen Golden Retriever slår forskarna fast att inavelsdepression leder till minskad kullstorlek, vilket skulle kunna vara en applicerbar förklaring på den minskade kullstorleken även hos vit herdehund.

---

³⁰ <https://www.morrisanimalfoundation.org/article/inbreeding-depression-reduces-litter-sizes-golden-retrievers>

Avelsrekommendationer avseende hälsa.

Att enbart avla på friska hundar, samt att ta hänsyn inte enbart till de två föräldrarnas hälsa utan även till hälsan hos andra släktingar, så som kullsyskon, mor- och farföräldrar och tidigare avkommor. Det rekommenderas att varje kull utvärderas noggrant avseende hälsa innan de respektive föräldrarna eventuellt får en till kull.

Kortsiktiga mål avseende population och hälsa (5 år)

- Påbörja arbetet med att öka den genetiska variationen inom rasen.
- Öka antalet individer som går i avel från dagens 7% till 10%.
- Minska den stamtavleberäknade inavelsökningen för populationen i genomsnitt till maximalt 1% beräknad på fem generationer.
- Skapa förståelse för att en enskild hund, utifrån rådande population inte bör lämna efter sig mer än **max 25 valpar** alternativt **max 4 kullar**. Det högsta lämpliga antalet avkommor efter en hund är 8-9 valpar.³¹
- Behålla andelen hundar som har fria höfter (80%) och armbågar (85%).

Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)

- Vit herdehundklubb ska i samarbete med SBK/SKK sträva efter att etablera en permanent möjlighet att kunna inmönstra nytt genetiskt material.
- Vit herdehundklubb ska främja oanvända hundar i avel. Främja import av sperma från obesläktade hundar (artificiell insemination) och ökat användande av möjligheten till dubbelparning.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kullar som överstiger 0,4% i stamtavleberäknad inavelskoefficient³².

---

³¹ Enligt SKKs grundregler får en tik inte ha fler än 5 kullar. Detta innebär inte att en tik **ska** ha fem kullar. Antalet lämpliga valpar är 8-9 på grund av att ingen hane eller tik bör ges tillfälle att få fler valpar än 5% av dem som föds under hans/hennes generation. Det ideala antalet valpar är 2% vilket i dagsläget utgör 8-9 valpar.

³² Under tidsperioden 2011-2021 föddes 156 kullar varav 97 (62,1%) hade 0% i inavelsökning. 6 kullar (3,8%) hade 0,2% i inavelsökning. 13 kullar (8,3%) hade 0,4% i inavelsökning. Totalt 74,3% av kullarna hade alltså 0,4% eller mindre i inavelsökning, därmed är det rimligt att sätta 0,4% som en övre gräns för valphänvisning.

- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kullar vars föräldrar har fler än 18 svenskfödda valpar sedan innan³³.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till upprepad kombination.
- Vit herdehundklubb ska uppmuntra till att många individer röntgas så att vi även fortsättningsvis har 60% eller fler röntgade.

Långsiktiga mål avseende population och hälsa (10-15 år)

- 20–30% av alla herdar används i avel.
- Den stamtavleberäknad inavelsökning används inte längre utan DNA ligger till grund för inavelsberäkningen.
- Inmönstring av nytt genetiskt material är en naturlig del av avelsarbetet och betraktas som en resurs.
- Rasen har en stor genetisk variation som vårdas och bibehålls.
- Rasen har en jämn, hög nivå av hundar med utmärkt led-hälsa och det är minst 65% röntgade.

Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)

- Vit herdehundklubb ska fortsätta att informera samtliga uppfödare om riskerna med inavel och förlust av genetisk variation samt vikten av att låta ett större antal individer ingå i avelsarbetet.
- Vit herdehundklubb ska säkerställa att nytt genetiskt material kan inkluderas över tid.
- Vit herdehundklubb ska uppmuntra till fortsatt arbete för att bibehålla existerande led-hälsa.
- Vit herdehundklubb ska främja internationellt samarbete.

---

³³ Det nuvarande genomsnittet för antal valpar per kull ligger på 6,1 valpar. En hund som har 18 valpar eller fler innan den får en ny kull kan få fler än 25 valpar. (18 + 6,1 = 24,1)

Lägesbeskrivning mentalitet

Mentalbeskrivning Hund (MH)

Antal hundar med känd mental status inom tidsperioden 2010 – 2020 är 490. Totalt har det under samma tidsperiod registrerats 1190 vita herdehundar i Sverige. Det betyder att 41% av hundarna har genomfört mentalbeskrivning³⁴.

MH är en testsituation där resultaten bevisats ha en viss grad av ärftlighet. Främst är MH avsett att användas som en avkommeprövning för att man ska kunna se tendenser om vilka egenskaper föräldrarna nedärver. För den enskilde hundägaren finns även en nytta med testet då man kan få bättre kännedom om hundens sätt att reagera i olika situationer. Vit herdehund måste ha MH med känd mental status för att få registrera valpar hos Svenska Kennelklubben.

För hundar över 18 månader är MH ett krav för tävlande i bruksprov och för att kunna gå tjänstehundutbildning.

Den vita herdehunden ska vara livlig, uppskatta aktivitet och ha ett balanserat temperament. Rasen ska vara uppmärksam och lättlärd, mycket social och trogen. Den är vänlig och lågmäld, aldrig rädd eller oprovocerat aggressiv.

Mentaltest (MT)

Mentaltestet 2007 är en del av koringen. Den andra delen är en Exteriörbeskrivning³⁵. På ett mentaltest bedöms hunden efter en poängskala där 300 poäng är godkänt och 600 poäng är max. Från och med 2012 krävs ett visst antal poäng per delmoment. Förutom minimipoängen skall poängfördelningen minst vara 50 poäng i del 1 (Samarbete – uthållighet) samt minst 215 poäng på resterande del i protokollet.

Sedan år 2010 har 78 hanar och 72 tikar genomgått Mentaltest enligt SKK:s avelsdata.³⁶ 54 hanar (69,2%) och 35 tikar (48,6%) av de testade hundarna har fått godkänt. Genomsnittet av de godkända testerna ligger på 396 poäng för hanarna och 376 poäng för tikarna. Ser vi på tidsperioden 2012-2020, där poängsumman varit uppdelat mellan två delmoment så är det totalt 105 mentaltester som gjorts varav 35 har fått ett icke godkänt resultat. 12 av 105 hundar har fått helt eller delvis Kan ej beskrivas (KEB).

Av de 35 ej godkända resultaten så har 5 hundar haft tillräckligt höga poäng på båda delmomenten men inte godkänts på grund av skotträdsla.

---

³⁴ För mer information angående antal genomförda mentalbeskrivningar och avbrutna mentalbeskrivningar se Bilaga 1 Diagram och tabeller.

³⁵ Se Lägesbeskrivning Exteriör

³⁶ 2021-08-24

Av 35 hundar har 16 hundar som ej fått godkänt resultat haft över minimumpoängen på delmoment 1 och 19 hundar har haft under 50 poäng.

Resultat av mentalbeskrivningar och mentaltester.

Mentalbeskrivningarna visar att majoriteten av de vita herdehundarna är intresserade av att hälsa och undersöka för dem okända människor men att intresset avtar och att de är något mindre benägna att engagera sig i lek och aktivitet med okända. Det är önskvärt att våra hundar är socialt trygga och inte blir negativt belastade av att befinna sig i en situation/miljö där främmande människor ingår. Vid en jämförelse med mentaltester ser vi att majoriteten uppvisar social osäkerhet i några eller flera moment.

Majoriteten av herdehundarna visar leklust vilket är positivt, men vi ser också att det finns en andel som inte leker och att få herdar leker mycket aktivt. De flesta vita herdar uppvisar ingen önskan om att tillkämpa sig leksaken vid dragkamp utan griper inte leksaken alternativt griper tveksamt och släpper eller drar inte emot. Vid jämförelse med resultaten från de genomförda mentaltesterna, ser vi att den leklusten finns där men att herden till större del föredrar att leka endera själv eller med sin förare, de flesta väljer att inte engagera sig i lek med testledaren.

Vid momentet förföljande visar ungefär hälften ointresse eller bara kortvarigt intresse, de startar inte att förfölja bytet eller startar men avbryter förföljandet. Den andra hälften är mer aktiv, de startar långsamt eller snabbt, springer ifatt bytet men griper sällan eller griper försiktigt. Denna typ av förföljande beskriver mer hundens leklust än faktiska jaktlust. Vid mentaltesterna ser vi att merparten av hundarna är mer aktiva i sitt förföljande, men vanligast är att herden inte heller där griper föremålet.

Under momentet aktivitet som visar hundens förmåga att gå från aktivitet till passivitet uppvisar majoriteten att de är uppmärksamma men i huvudsak lugna, någon enstaka aktivitetshöjning kan förekomma.

Vid avståndsleken visar de flesta vita herdehundar inget hotbeteende. När hundarna kopplas lös så ser vi ett mer varierat beteende. Strax över hälften väljer att inte gå fram till figuranten alls och många visar inget intresse av att leka eller interagera med figuranten, några väljer att engagera sig med figuranten när denne är aktiv, några går fram till figuranten när denne är dold men talar, och så ser vi några som trots att de tycker situationen känns besvärlig väljer att gå fram. Vi ser också att det finns en andel herdehundar som går direkt fram till figuranten utan tveksamheter eller ängslan.

Under momenten överraskning har majoriteten en reaktion som beskrivs som att de gör en mindre undanmanöver utan att vända bort blicken från overallen. Få individer reagerar med aggression riktad mot overallen. Efter den initiala överraskningen beskrivs det hur hunden löser situationen och vanligast hos den vita herden är att den tar stöd av sin förare, den går fram till overallen när föraren sitter på huk och talar till overallen eller när föraren står bredvid overallen. Vi ser också att det finns några hundar som löser situationen delvis utan hjälp och några helt utan hjälp, samt att några inte kommer

över den reaktion som uppstod och därmed inte går fram oavsett hjälp. Här beskrivs även hundens kvarstående rädsla och intresse och det är positivt att majoriteten av herdarna inte visar någon kvarstående rädsla och inget kvarstående intresse.

Efter momentet överraskning kommer ytterligare en överraskning i form av ljud. Igen ser vi att majoriteten av herdarna gör en mindre undanmanöver utan att vända bort blicken. Här tar majoriteten av herdarna igen stöd av sin förare, helt eller delvis. Även här bedöms hundens kvarstående rädsla och intresse och majoriteten av herdarna släpper båda rädsla och intresse vilket igen är att se som positivt.

Efter dessa överraskningar kommer hunden fram till en plats där den utsätts för en form för hot, till vardags kallat för "spöken". Här beskrivs hundens förmåga att avståndsreglera en hotfull situation och majoriteten av de vita herdarna visar inga eller få hotbeteenden. Därefter ser vi att några visar ett flertal hotbeteenden under längre tid. Mycket få herdar går från hotbeteenden till faktisk attack utan de försöker att få hotet att upphöra genom att enbart uppvisa hotfullhet. Vi ser att majoriteten av herdarna endera kontrollerar och handlar mot hoten med långa eller kortare avbrott. Ungefär en femtedel av hundarna uppehåller sig framför eller bredvid föraren under momentet, en femtedel håller sig i huvudsak framför eller bredvid föraren men kan avståndsreglera något, en femtedel växlar mellan flyktstart och kontroll men fortsätter att befinna sig framför eller bredvid sin förare, och en femtedel söker stöd eller skydd genom att ställa sig bakom föraren och där växla mellan flyktstart och kontroll och den sista femtedelen väljer att dra sig ur hela situationen genom att endera backa längre än kopplets längd och/eller ta sig ifrån platsen.

När hotet upphör beskrivs hundens förmåga att lösa upp situationen genom sin sociala nyfikenhet. Även här ser vi en relativt stor spridning i reaktionerna. Vi ser att merparten av hundarna behöver någon form av stöd från sin förare för att lösa ut situationen men ungefär en femtedel klarar inte att gå fram trots stöd. En femtedel behöver inget stöd utan går fram själv och luktar på/undersöker de två spökena. Här är det önskvärt att hundarna orkar ta sig igenom situationen med lite eller inget stöd av föraren. När spökena sedan tar av sig sin huvudbonad och tar kontakt med hunden med glad och trevlig röst ser vi att de flesta besvarar kontakten eller själva initierar kontakt. Detta är att se som positivt då det betyder att hunden släppt sin rädsla/obehag inför hotet som just riktats mot den.

Under hotfulla situationer i mentaltesterna ser vi att de flesta herdar uppvisar en viss rädsla och hanterar denna genom att avståndsreglera eller göra en undanmanöver samt svarar med liten eller måttlig aggression. Mentaltesternas resultat överensstämmer därför till stor del med det vi ser i mentalbeskrivningarna. Hundarna behöver stöd av sin förare och väljer hellre att undgå eller utöka avståndet än att med dådkraft mota bort det som upplevs som hotfullt.

Hundar som lekt i början av beskrivningen men i slutet av beskrivningen inte uppvisar samma lekbeteenden kan ha blivit belastade och därmed har de inte förmågan/viljan att börja leka igen. Det kan också vara så att hunden har triggats under testen och leker

mer efter alla momenten som den upplevt. Här ser vi att ett antal herdar går från att leka i början av beskrivningen till att inte leka och inte gripa föremålet i slutet av beskrivningen men majoriteten leker dock som i början av beskrivningen. Det tyder på att de inte har blivit negativt belastade av beskrivningens alla föregående moment vilket är positivt.

Majoriteten av herdarna bedöms vara skottfasta, det vill säga att de inte blir skrämde av de höga och plötsliga ljuden (skott) som kommer som sista moment under mentalbeskrivningen, vilket är att anse som positivt. Några reagerar med nyfikenhet riktat mot platsen där ljuden kommer ifrån och några visar avtagande leklust. Strax över en tiondel av herdarna blir berörda, rädda och/eller flyr från platsen varpå de får betyg 5. Betyg 5 sätts också per automatik på de hundar vars förare har sagt att de vill avstå skotten, vilket är tillåtet men inte önskvärt. Vid jämförelse med mentaltesterna så ser vi ännu lite bättre resultat, vilket kan bero på att hundar som visat skotträdsla under mentalbeskrivningen inte i lika stor omfattning genomför ett mentaltest, detta då mentaltesten inte blir godkänd oavsett poängsumma om hunden uppvisar skotträdsla.³⁷

Avelsrekommendationer avseende mentalitet.

Då den vita herdehunden ska vara en aktiv och gladlynt hund är rekommendationen att detta beaktas i avelsarbetet. Leklust, socialitet och rädslor har en ärftlig aspekt och därför rekommenderas det att hundar som kan tillföra rasen dessa egenskaper används i avel och att man undviker att föra osäkerhet och rädslor vidare genom avel med individer som uppvisar detta. Här är det även viktigt att ta övriga kullsyskon och släktingars mentalitet i beaktning i valet av avelsdjur.

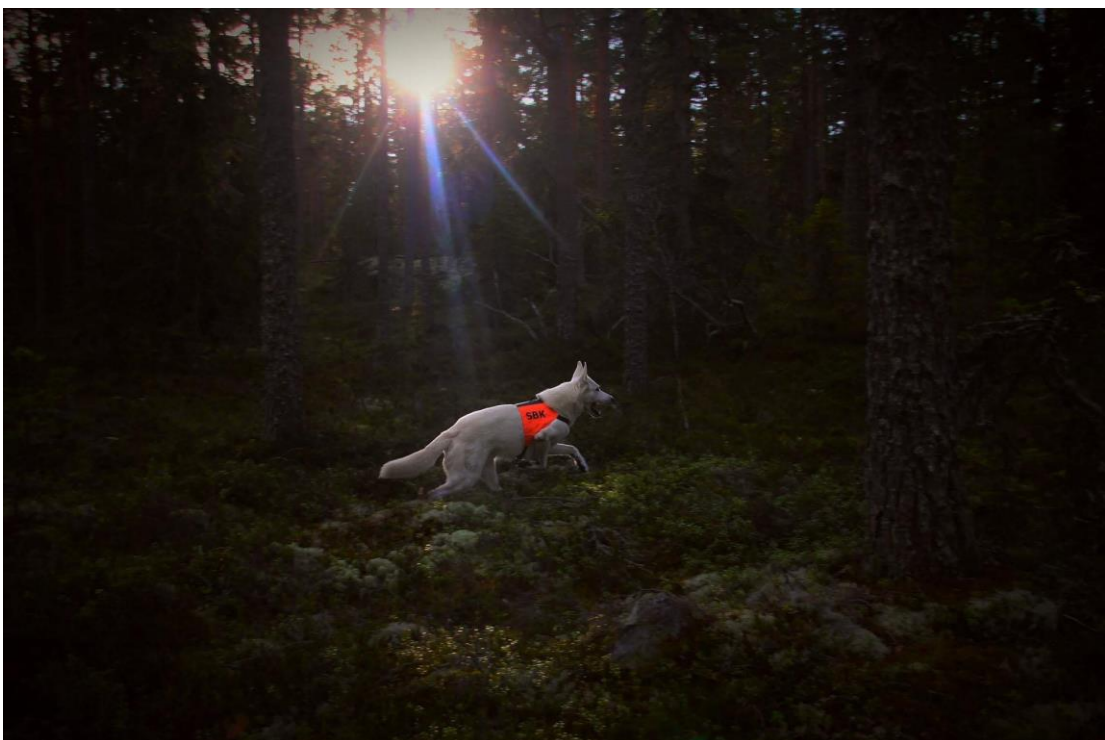
---

³⁷ För statistik avseende mentalbeskrivning och mentaltest se Bilaga 1 Diagram och tabeller.

Lägesbeskrivning arbetsegenskaper

Bruksprov

I bruksprov prövas hunden i både ett lydnadsmoment och ett specialmoment. Genomförandet sker både på en appellplan och i skog och mark. Tävlingarna ordnas i fyra klasser: appellklass, lägre klass, högre klass och elitklass. Det finns fem olika grenar av bruksprov vilket är spår, sök, rapport, patrull och skydd. I tidsperioden 2000–2020 har det genomförts 371 bruksprov av vit herdehund. 195 bruksprov har varit i appellklass, 110 prov i lägre klass, 42 prov i högre klass och 23 prov i elitklass.³⁸

Från och med 2010, då vit herdehund blev upptagen som bruksras i Svenska Brukshundklubben (SBK) såg trenden avseende deltagande i bruksprov relativt positiv ut, fram till och med 2017. Den nedåtgående trenden är dock i symbios med registreringsstatistiken, som också varit något avtagande.

---

³⁸ Statistik tillhandahållen av Svenska Brukshundklubben 2021-08-27.

82% av alla bruksprov har varit inom grenen spår och bakom samtliga 371 starter är det 100 enskilda individer som står.

Tjänstehundar

Sedan 2010 har 8 vita herdehundar blivit godkända som tjänstehundar, samtliga är godkända som patrullhundar.

Övriga prov och tävlingar

Vit herdehund är en riktig allround-ras. Den har över tid deltagit i bland annat ett stort antal lydnadsprov, rallylydnad, nosework, agility, viltspårprov och vid några tillfällen i vallhundsprov och internationell prövningsordning (IGP).

Sedan rasen godkändes år 2000 fram till och med 2020 har i genomsnitt 45% av alla registrerade vita herdehundar deltagit i någon form av prov, exteriör utvärdering (utställning, exteriörbeskrivning, exteriörbedömning) eller mentalbeskrivning/mentaltest (som registreras av SKK).

Avelsrekommendationer avseende arbetsegenskaper.

För att rasen ska bibehålla sin funktion som lättlärd allround hund är det önskvärt att hundarna som används i avel har förmåga att utföra någon form av arbete och att denna förmåga kan dokumenteras och utvärderas genom till exempel deltagande i bruksprov, lydnadsprov, rally, nosework eller motsvarande och att även deras avkommor utvärderas genom någon form av dokumenterat arbete.

Kortsiktiga mål avseende mentalitet och arbetsegenskaper (5 år)

- Öka antalet mentalbeskrivna hundar till 45%.
- Egenskaper som Vit herdehundklubb önskar ska stärkas är lek (jakt, gripande, dragkamp) och social tillgänglighet samt att den vita herdehunden i framtiden får ännu mindre rädslor i förhållande till ljud.
- Öka antalet starter i bruksprov från dagens i genomsnitt 30/år till 35 eller mer per år. Öka antalet individer som deltar i bruksprov från dagens i genomsnitt 8 hundar/år till 10 hundar eller fler.

Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)

- Uppmuntra till ökat antal mentalbeskrivna hundar för att ytterligare kartlägga den vita herdens mentalitet och införliva socialt starka och lekfulla individer i aveln. Vit herdehundklubb ska arrangera minst två mentalbeskrivningar per år.
- Undvika att avla på hundar som uppvisar skotträdsla i samband med mentalbeskrivning. Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kombinationer som innehåller föräldrar med skotträdsla (5:a på skott/MH).
- Vit herdehundklubb ska i samarbete med lokala brukshundklubbar lägga till rätta för att fler hundägare väljer att prova på bruksprov och/eller andra tävlingar samt bidra till att tillgodose behovet av funktionärer och frivilliga som behövs för att genomföra bruksprov.

Långsiktiga mål avseende mentalitet och arbeteegenskaper (10–15 år)

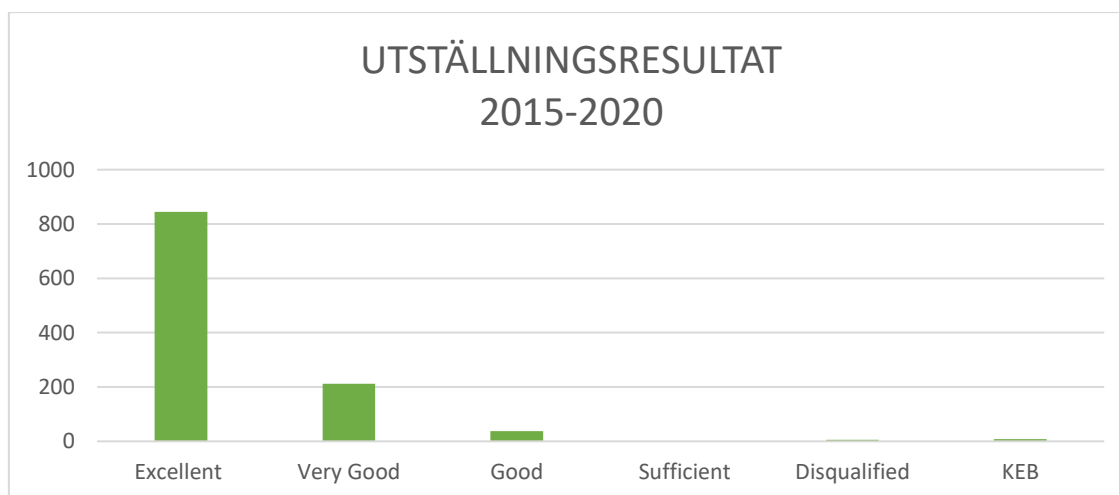
- Socialt tillgängliga hundar med leklust används i stor utsträckning i avelsarbetet. Hundar med kvarstående rädsla, social otillgänglighet och skotträdsla används inte i avel.
- Närmare 50% av alla hundar mentalbeskrivs.
- Vit herdehundklubb har ett gott samarbete med lokala brukshundklubbar över hela Sverige och kan därmed anordna flertalet mentalbeskrivningar för rasen årligen.
- Antalet starter i bruksprov per år är över 50.
- Antalet individer som deltar i bruksprov är över 20 hundar/år.

Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)

- Vit herdehundklubb ska arrangera mentalbeskrivningar varje år, vid minst två tillfällen.
- Vit herdehundklubb ska samarbeta med lokala brukshundklubbar och därigenom öka antalet mentalbeskrivna brukshundar över lag.
- Vit herdehundklubb ska kontinuerligt rekrytera och utbilda figuranter och om möjligt även beskrivare.
- Vit herdehundklubb ska sträva efter att arrangera ett återkommande rasmästerskap för att uppmuntra till större deltagande.
- Vit herdehundklubb ska delta i Svenska Brukshundsklubbens arbete för att stärka bruksrasernas status i Sverige.

Lägesbeskrivning exteriör

Utställningsresultat

Under tidsperioden 2015–2020 har 1102 bedömningar gjorts på utställning. Under dessa bedömningar har 845 Excellent delats ut, 212 Very Good, 38 Good, 1 Sufficient. 6 hundar har fått Disqualified och 8 KEB har delats ut. 562 CK har delats ut. Det är 254 hundar som står bakom de bedömningarna som gjorts under denna tidsperiod. Om man utgår från att det under 2010-2020 registrerades 1190 hundar så är det 21% av hundarna som bedömts i utställningssammanhang.

Exteriörbeskrivning

Under tidsperioden 2015–2020 har 65 exteriörbeskrivningar gjorts av 61 enskilda hundar. 64 har renderat i godkänd exteriörbeskrivning och 1 har fått ej godkänd exteriörbeskrivning. Om man utgår från att det under 2010–2020 registrerades 1190 hundar så är det 5% av hundarna som exteriörsbeskrivits.

Avelsrekommendationer avseende exteriör.

Det är önskvärt att hundar som används i avel har en god exteriör som motsvarar rasstandarderna och att deras avkommor utvärderas genom endera officiell utställning och/eller exteriörbeskrivning.

Kortsiktiga mål avseende exteriör (5 år)

- Öka antalet enskilda individer som bedöms på utställning från dagens 21% till 25%.
- Öka antalet enskilda individer som exteriörbeskrivs från dagens 5% till 9%.

Kortsiktig strategi för att nå målen (5 år)

- Vit herdehundklubb ska varje år anordna en rasspecial, likt tidigare år.
- Vit herdehundklubb ska ordna med exteriörbeskrivning vid minst 1 tillfälle per år. Gärna i samband med mentaltest och/eller rasspecial.

Långsiktiga mål avseende exteriör (10-15 år)

- 30% av alla vita herdehundar ställs ut minst 1 gång.
- 20% av alla vita herdehundar exteriörbeskrivs.

Långsiktig strategi för att nå målen (10–15 år)

- Vit herdehundklubb ska varje år anordna en rasspecial, likt tidigare år.
- Vit herdehundklubb ska ordna med exteriörbeskrivning vid minst 1 tillfälle per år. Gärna i samband med mentaltest och/eller rasspecial.

Checklista för rasklubbens förtroendevalda

Årlig utvärdering av RAS presenteras i förbindelse med årsmötet samt publiceras på hemsidan som tidigare år. Gruppen för avel/avelsråd ansvarar för ledning styrning.

Nästa revidering av RAS ska vara färdig senast 2027. Gruppen för avel/avelsråd ansvarar för ledning styrning.

För att uppnå de kortsiktiga målen avseende population och hälsa ansvarar rasklubben för att:

- Öppna stamboken/möjliggöra inmönstring av nytt genetiskt material.
- Kontinuerligt uppdatera hanhundslistan publicerad på hemsidan och främjandet av att dessa används i avel.
- Ge valphänvisning via hemsidan till de kullar som följer RAS.

Ansvaret åligger hela styrelsen och arbetet leds av gruppen för avel/avelsråd.

För att uppnå de kortsiktiga målen avseende mentalitet och arbetsegenskaper ansvarar rasklubben för att:

- Arrangera minst två mentalbeskrivningar per år.
- Samarbeta med lokala brukshundsklubbar genom att bidra med utbildade figuranter och frivilliga funktionärer i den mån kapacitet finns.

Ansvaret åligger hela styrelsen och arbetet leds av arbetsgruppen för mentalitet.

För att uppnå de kortsiktiga målen avseende exteriör ansvarar rasklubben för att:

- Anordna en rasspecial varje år.
- Anordna minst en exteriörbeskrivning varje år.

Ansvaret åligger hela styrelsen och arbetet leds av arbetsgruppen för exteriör.

Checklista för uppfödare, hanhundsägare och valpköpare – följer kullen RAS?³⁹

- **Vilken stamtavleberäknad inavelsökning har kullen?**
Har den 0,4% eller lägre följer kullen RAS och kan få valphänvisning⁴⁰.
- **Hur gamla är föräldradjuren när kullen blir till?**
Är de äldre än 24 månader följer kullen RAS och kan få valphänvisning.
- **Hur många avkommor har de tilltänkta föräldradjuren sedan tidigare?**
Är det under 18 svenskfödda avkommor per förälder följer kullen RAS och kan få valphänvisning om kombinationen inte gjorts tidigare⁴¹.
- **Har föräldradjuren över 100 i preliminärt kullindex alternativt HD A-B-C?**
Då följer kullen RAS och kan få valphänvisning⁴².
- **Har föräldradjuren över 100 i preliminärt kullindex alternativt ED 0-ED 1?**
Då följer kullen RAS och kan få valphänvisning⁴³.
- **Har föräldradjuren känd mental status utan 5:a på skott?**
Då följer kullen RAS och kan få valphänvisning⁴⁴.
- **Har minst ett av föräldradjuren ställts ut vid en officiell utställning med lägst bedömning Sufficient alternativt har en godkänd exteriörbeskrivning/bedömning?**
Då följer kullen RAS och kan få valphänvisning⁴⁵.

---

39 Utöver rekommendationerna som RAS utgör ska varje hundägare som upplåter sin hund till avel följa Svenska Kennelklubbens och Jordbruksverkets regelverk för uppfödning av hund.

40 Observera att den genetiska inavelsgraden för rasen i genomsnitt redan ligger på 27–28%, sträva därför efter så låg inavelsökning som möjligt.

41 Observera att det lämpliga antalet avkommor efter en hund är 8–9 avkommor, detta för att bevara populationen på sikt.

42 Observera att HD C enbart får paras med HD A eller HD B eller i en kombination som ger över 100 i preliminärt kullindex för att få valphänvisning och att avkommorna bör utvärderas noggrant oavsett kombination.

43 Observera att ED1 enbart får paras med ED 0 eller i en kombination som ger över 100 i preliminärt kullindex för att få valphänvisning och att avkommorna bör utvärderas noggrant oavsett kombination.

44 Observera att social otillgänglighet/kvarstående rädsla precis som skotträdsrädsla har hög ärftlighet, sträva därför efter socialt tillgängliga och trygga individer i din avel och utvärdera avkommorna noggrant efter varje kombination.

45 Observera att hanhundar som inte ställts ut vid officiell utställning alternativt inte har en godkänd exteriörbeskrivning/bedömning måste bifoga testikelintyg för att få valphänvisning samt för att få registreras hos SKK. Utvärdera avkommornas exteriör genom endera utställningen eller exteriörbeskrivning/bedömning.